

Schoonheid op de drempel van de hel

De Belgische glaskunstenares Anna Torfs ruilde acht jaar geleden haar vaderland in voor Tsjechië. Ze neemt ons mee tot diep in het rurale Noord-Bohemen, waar ze enkele van haar glasseheimen met ons deelt.

Door *Michel Vaerewijck*

 ČESKÁ POŠTA

Anna Torfs:
„De Tsjechische
glasblazers houden
niet van mijn
ontwerpen. Het
minimalistische
resultaat kan hen
niet bekoren. Zij
verkiezen kitscherig
design.”

We zijn er bijna”, zegt Anna Torfs (39) met een onverwacht frêle meisjesstem. We stappen uit haar nieuw ruikende volumewagen. Het is schitterend weer en ik ben in de ban van het betoverende landschap van de Tsjechische Luzickestreek. Stukken oerbos wisselen af met glooiende landbouwvelden en kleine dorpen met stukwerkhuisen. Deze landelijkheid doet nauwelijks vermoeden dat we amper op een uurtje van de hoofdstad Praag verwijderd zijn.

De lucht vibreert met een diep onhoorbaar gerommel dat je alleen in je buik kunt voelen en die je hele zijn beïnvloedt en voorbereidt op nakend onheil. Miljoenen jaren geleden is deze vulkanische streek gedooft en toch lijkt het of je het magma onder je voeten

voelt leven. Slechts stompe heuvels herinneren aan dat stormachtig geologisch verleden.

„Kijk eens naar die afgeronde bergen, ze zijn net zoals kinderen die zouden tekenen”, zegt Anna terwijl ze met kleine sandalenpassen de helling van de parkeerplaats afloopt: „In een dergelijk decor kan ik toch moeilijk scherpe piramides maken?”

Het frisse groen van deze omgeving wordt onderbroken door het roze gebouw van Ajeto: een van de belangrijkste artisanale glasateliers van Tsjechië. Naarmate we het gebouw naderen, wordt het gegrom intenser.

Een weerspannige deur geeft ons toegang tot een sober onthaal. Een stel zware banken en een houten tafel vullen de ruimte, de muren zijn hemelsblauw en opgesmukt met schetsen en ontwerpen van glaskunstenaars. Aan een doorgeefluik naar wat de keuken

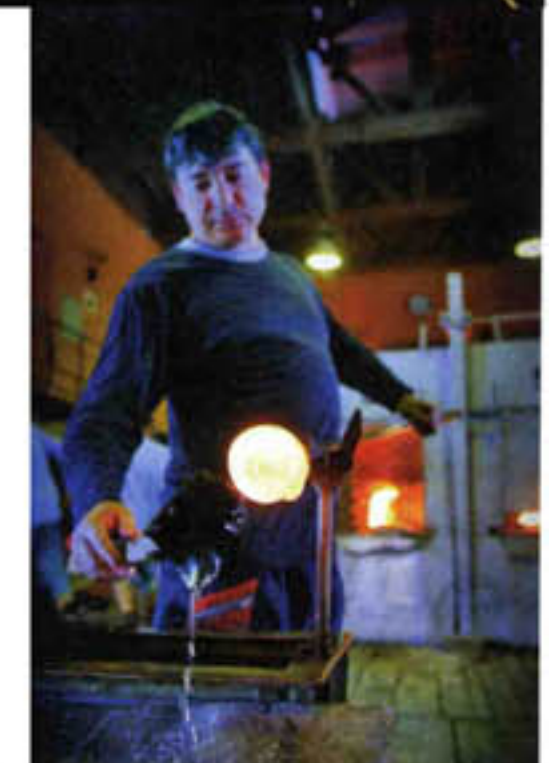
blijkt te zijn, staan twee mannen. Stoppelbaard, openstaand hemd en in hun ruwe handen meerdere glazen schuimend pils: het is negen uur 's ochtends en échte mannen hebben nu dorst.

Het onbewust waarneembare gegrom van enkele minuten geleden is intussen aangezwollen tot een bijna oorverdovend lawaai. Anna is op zoek naar baas Petr Novotny maar ik kan intussen mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen. Ik volg de dorstige mannen door een smalle gang, de hitte tegemoet. In een grote zaal neemt een houten podium een prominente plaats in. Stoere mannen met wapperende hemden of glimmend ontbloot bovenlijf lopen af en aan. Anderen hangen of zitten, zichtbaar uitgeteld door warmte en arbeid. In het midden van het podium staat een reusachtige oven waarvan de openstaande deurtjes een zicht geven op een stroperige massa vloeibaar glas. Mijn huid zet alle poriën open en terwijl ik overvloedig ga zweten, lijkt het alsof de hitte de laatste haren van mijn schedel schroeit. De bulderende glasoven gaat een duel aan met de geluidsinstallatie die haar gelijk probeert te halen met apo-

calyptische *Rage Against the Machine*-muziek. We moeten hier heel dicht bij de hel zijn.

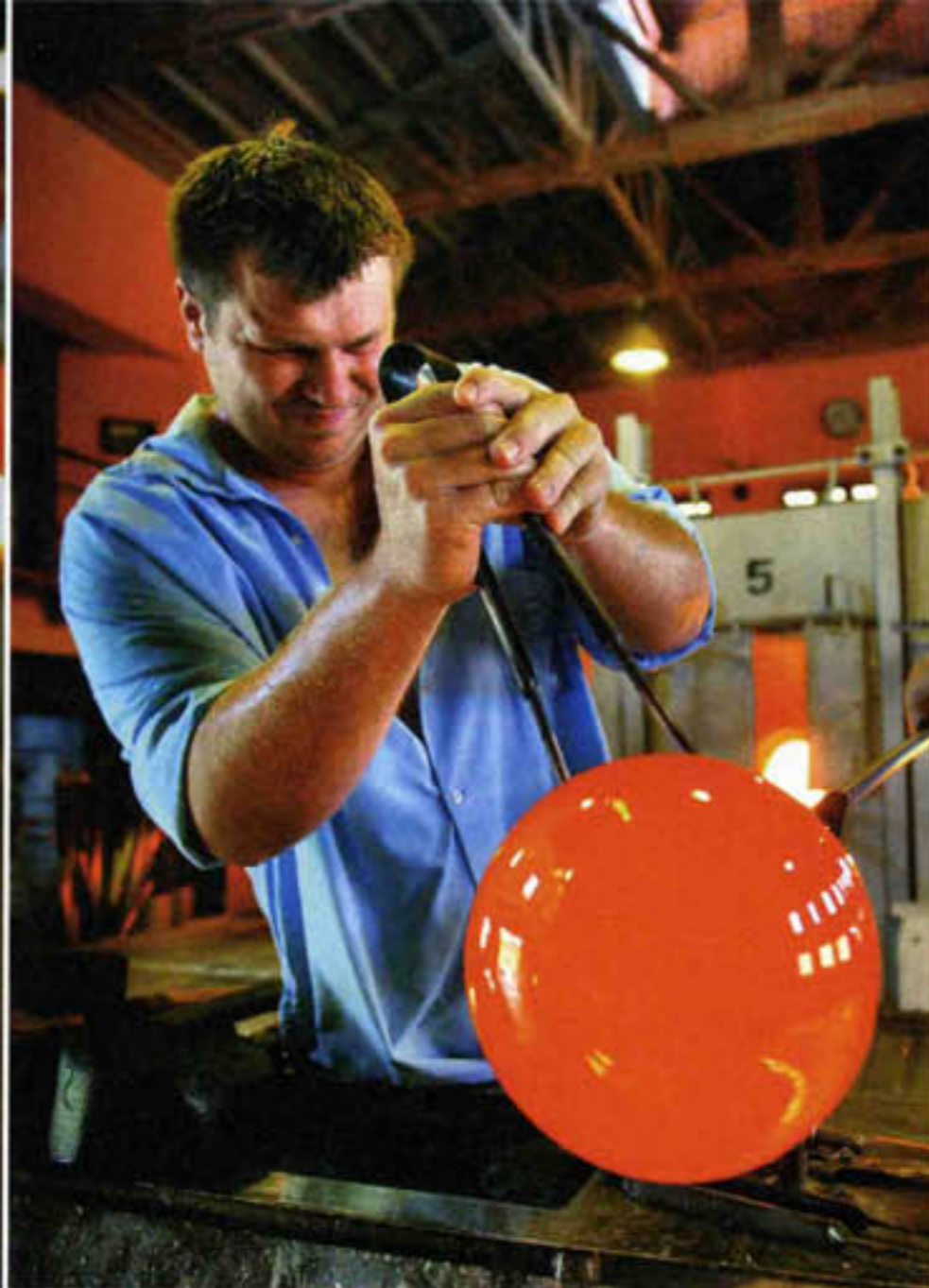
PERFECT TEAM

De streek rond Novy Bor in Noord-Bohemen is al meer dan zevenhonderd jaar een van de wereldcentra in de glaskunst. De overvloedige aanwezigheid van kwarts, samen met de goede houtsoorten voor productie van potas (kaliumcarbonaat) waren de aanleiding voor het ontstaan van deze specifieke activiteit in de bergstreek van Luzicke Hory. Maar zoals het wel vaker gebeurt, volgden bloei en crisissen elkaar cyclisch op. En hoewel de Boheemse glastraditie wereldfaam genoot, deden de gesloten Warschaupactgrenzen geen goed aan deze nijverheid. Het was de architect-designer Borec Sipek die in 1982 nieuw leven blies in deze buurt door samen met enkele lokale glasbewerkers een nieuwe glasblazerij op te richten. Toen in 1989 de Muur viel, konden de activiteiten van Atelier Ajeto ten volle worden ontplooid en de ploeg aangevuld met meer toptalent glasblazers onder leiding van Petr Novotny. Aanvankelijk

Stoere mannen met wapperende hemden of glimmend ontbloot bovenlijf lopen af en aan. Door de openstaande deurtjes van een reusachtige oven zie je een stroperige massa vloeibaar glas.

De amorfe klomp gloeiend glas wordt een geelrode bol. Het lijkt wel of de glasblazer een stukje zon manipuleert.

was het Borec Sipec die de hoofdmoot van de productie voor zijn rekening nam. Maar naarmate andere glaskunstenaars hun weg naar deze deskundige uitvoerders vonden, breidde het gamma designers uit.

Een man haalt een van de staven uit de borrelende massa. Aan het einde: een amorfe klomp gloeiend glas. Zijn gelaat vertrekt in een grimas en met tot spleetjes geknepen ogen probeert hij het effect van de stralende hitte te verbiten. Enkele handige draaibewegingen aan de staaf maken van de klomp een geelrode bol. Het lijkt wel of hij een stukje zon manipuleert. Als in een perfect team neemt de tweede man zwijgend iets wat op een houten pollepel lijkt, en drukt het tegen de bol aan. Luid sissend laat de bol zich tot een vorm kneden en geleidelijk wordt ook de kleur dieper en neemt de straling af.

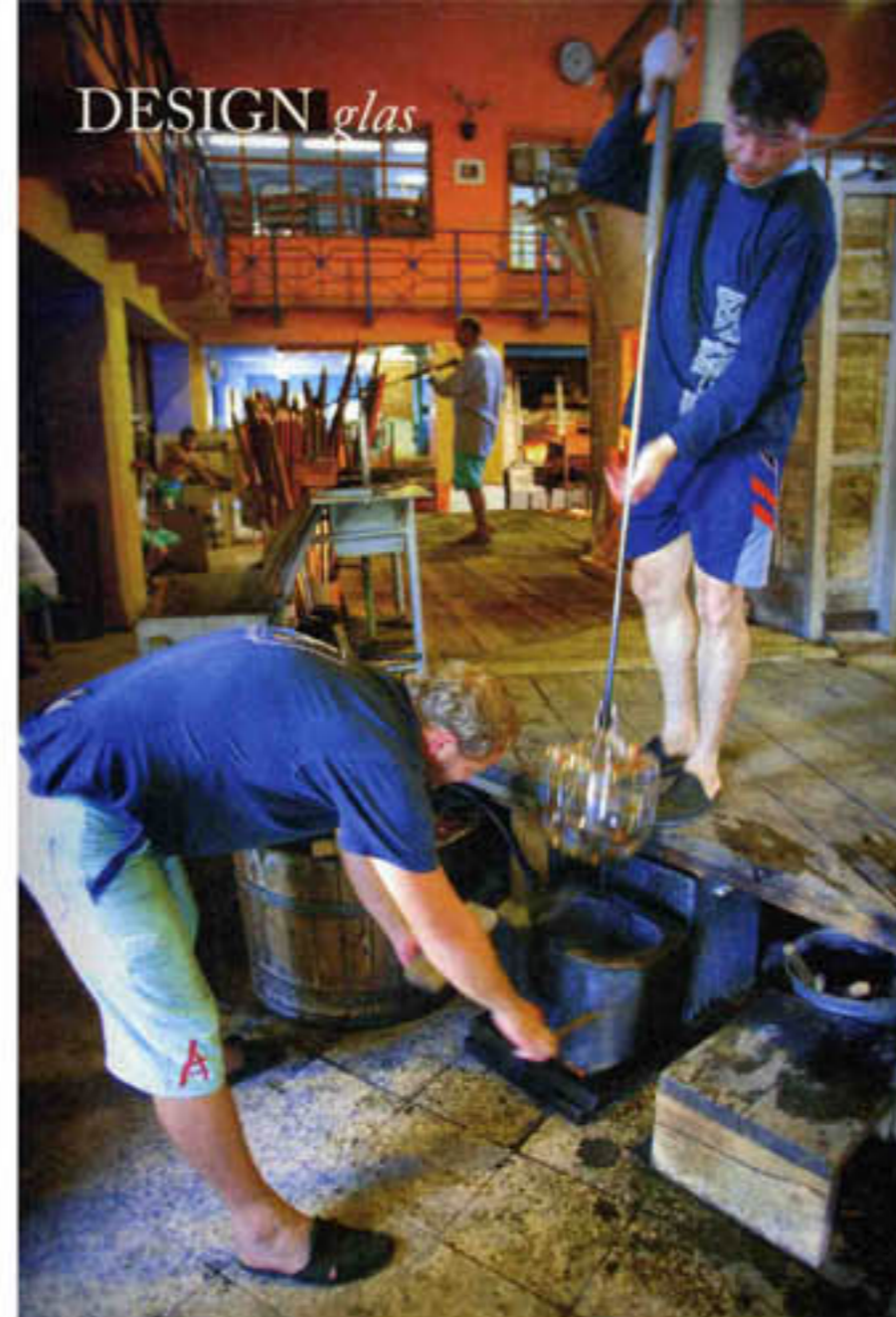
Enkele malen blaast de eerste man krachtig in de buis terwijl aan de andere kant de glasbol in volume toeneemt. Met ruwe tangen en scharen wordt de bol verder getemd en in vorm gekneed. Stilaan worden de contouren van een gekend voorwerp zichtbaar.

DE ZACHTERE AANPAK

Anna heeft me intussen teruggevonden. Ze haast zich om me instructies te geven over wat wel en wat niet in beeld mag worden gebracht. Prototypes of experimenten worden angstvallig voor de buitenwereld verborgen gehouden in de hoop goedkope namaak een stap voor te blijven.

„Het is erg moeilijk om je ontwerpen exclusief te houden”, bromt de stoere Petr Novotny. „Er gaan soms jaren van creatief geworstel en technische ontwikkelingen vooraf aan een ontwerp. Vroeger mochten de glasblazers als enige burgers het zwaard dragen om hun geheim desnoods met geweld te verdedigen. Nu maakt globale kennisverspreiding echte bescherming quasi onmogelijk. Eenmaal de stukken op de markt komen, zijn ze gegeerd goed voor goedkope producenten uit het Verre Oosten, die zonder enige schroom ontwerpen kopiëren en spotgoedkoop produceren.”

We verlaten de machozaal om op zolders en in kelders de dames met de zachtere aanpak te ontmoeten. Zij zijn het die de stukken hun finale perfectie geven. Het teveel verwij-

deren, lijnen slijpen of vlakken traag polijsten. Waarna alles zorgvuldig wordt verpakt om verscheept te worden naar de klant. Elk stuk gaat door ontelbare handen, de laatste dragen zelfs witte handschoenen. Ontelbare uren gaan in de zorg voor de perfectie en het uitsorteren van eventuele defecten.

Voortdurend worden gulle glazen bier aangevoerd om de mannen van de blazerij te hydrateren. Het zorgt voor een speelse sfeer. Er wordt met water gesmeten en buiten duiken de oververhitte mannen geregeld een opblaasbaar badje in. Een meisje van de slijpafdeling loopt ostentatief door het atelier, waar ze zich gewillig laat knippen en kussen door de stoere mannen. Dan is Anna aan de beurt: ze wordt op het podium geroepen om samen met de blazers een stuk te maken. Even tilt ze de loodzware staaf met een ruwe glasbal kreunend op. Maar al snel beperkt ze haar bijdrage tot het geven van aanwijzingen die de mannen moeten helpen te begrijpen wat ze maken.

EEN VAAS IS EEN VAAS

„De glasblazers houden niet van mijn ontwerpen”, zucht Anna. „Technisch zijn ze veeleisend en het minimalistische resultaat kan hen niet bekoren. Zij verkieszen de kitscherige designs van collega's.”

Er lijkt wel een dj aan het werk. Nu is het *Coldplay's Nobody Said It Was Easy*. Subtiele lyriek schalt door de luidsprekers en onderlijnen Anna's woorden.

„Die eenvoudige vormen zijn het moeilijkst”, zegt de gespierde Petr. „Ze moeten perfect zijn en de helft gaat na kritisch onderzoek onverbiddelijk de vuilnisbak in.” Die krachtige voorwerpen blijven sierlijk in hun eenvoud en gelaagd door de contrasten. Zo plaatst Anna bijvoorbeeld strakke slijpranden tegenover eindeloze rondingen. Elk voorwerp ontroert door de subtiele tegenstellingen in vorm en het doordachte lichtspel dat Anna als geen ander weet op te roepen.

Haar dunne jurkje wappert om haar lichaam in de adem van de gulzige oven. Maar het gaat niet uitsluitend om schoonheid: De combinatie van functionaliteit met esthetiek is een vaste waarde gebleven in haar creaties. „Mijn stukken moeten letterlijk inhoud hebben”, lacht Anna. „Je moet realistisch blijven: een vaas moet ook een vaas zijn, als aanvulling op een ruiker bloemen.”

Op 11 november tussen 14 en 18 uur staat het werk van Anna Torfs in de kijker in de woonwinkel Donum in Hasselt. Met signeesessie. Info: Havermarkt 31, 011 22 83 36, www.donum.be, www.annatorfs.com

De eenvoudige vormen zijn het moeilijkst. Ze moeten perfect zijn en de helft gaat na kritisch onderzoek onverbiddelijk de vuilnisbak in.